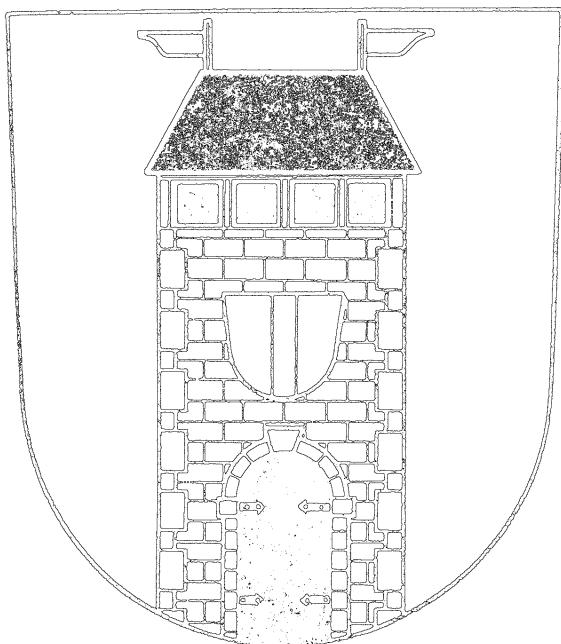

Budišovský zpravodaj

2/2001

INFORMACE OBECNÍHO ÚŘADU

Zasedání obecního zastupitelstva

se konalo 24. května 2001. Většinu programu tvořily informace a vysvětlení, která zastupitelům a přítomným zástupcům veřejnosti podával pan starosta. Z projednávaného vyjímáme: Probíhají práce na projektu kanalizace. Proběhla kontrola hospodaření obce za rok 2000. Audit byl bez výhrad. Organizační změny v mateřské škole by měly zajistit, aby za provoz celého zařízení včetně školní jídelny zodpovídala jediná osoba – ředitelka. O půjčku z fondu rozvoje bydlení požádalo 7 občanů. Všem žádostem se vyhovělo, mezi žadatele bude rozděleno celkem 250 000 Kč. Finanční a kontrolní komise bude rozdělena na dva samostatné výbory, finanční (předseda R. Matoušek, členové M. Jurová a V. Vrzal) a kontrolní (předseda J. Hort, členové H. Kostelecká a S. Ondráček). Komisi životního prostředí a památek tvoří: předseda L. Dokulil, členové M. Doležal, S. Ondráček, K. Pavlíček, P. Piňos, V. Suchánek a V. Široký. Probíhají jednání mezi SÚS Třebíč a OÚ Budišov ohledně opravy silnic. Aby vozovky odpovídaly normě, byla by nutná investice cca 30–40 mil. Kč. Starosta bude o postupu prací průběžně informovat. Proběhlo také jednání s Moravským zemským muzeem Brno o možnosti vybudování obřadní síně v areálu zámku. Zjišťuje se možnost prodeje akcií Čs. spořitelny, které jsou ve vlastnictví obce. Státní dotace by bylo možno získat na parkoviště, úpravy zeleně, dostavbu OÚ, plynofikaci školy a úhradu částí úroků z půjčky na bytovou výstavbu.

Obecní zastupitelstvo schválilo i návrh názvů ulic:

Oproti návrhu předloženému k diskusi v příloze minulého Zpravodaje došlo k několika změnám. Protože se zastupitelstvo rozhodlo nepojmenovávat ulice po osobách (výjimkou je ulice Václavská, která je pojmenována spíše podle sousoší), byla ulice Keprtova označena názvem U Trati. Na návrhy v došlých anketních lístcích byly změněny ulice Lesní na V Rejdůvni a Na Kopečku na Farní. Zastupitelstvo respektovalo i žádost několika občanů a přičlenilo ulici Družstevní k ulici Na Jezírku, která byla ještě změněna na používanější Na Jazírku. Již dříve neprošly žádné návrhy na pojmenování ulic po sousedních obcích.

Obecní knihovna

bude o prázdninách otevřena pouze 19. července a 16. srpna. Normální provoz bude obnoven 6. září.

ZPRÁVY

Červen – měsíc myslivosti

Vážení spoluobčané, jak jistě všichni víte, červen je měsíc myslivosti. Vzhledem k této skutečnosti bychom Vás chtěli seznámit s činností Mysliveckého sdružení v Budišově.

O volně žijící zvěř a její životní podmínky v katastru naší obce pečuje 22 členů MS. Hlavní činností v zimním období je každoročně příkrmování zvěře dužnatými a jadrnými krmivly. Pro spárkatou zvěř nakupujeme speciální granulované krmivo.

Členové MS se dále snaží o zachování a zvýšení populace drobné zvěře. Tak jako každý rok byli i nyní v jarních měsících vypouštěni do volné přírody bažanti. Druhým rokem se odchovem a následným vypuštěním snažíme o návrat králíka divokého do naší honitby.

V průběhu roku naši členové odpracovali při údržbě naší chaty, přilehlého pozemku, voliér, na políčkách pro zvěř a dalších mysliveckých zařízeních v honitbě 860 brigádnických hodin. Jako již každoročně i letos se uskutečnila brigáda na sběr kamene pro ZD Budišov. Dále jsme pomohli obci Budišov s rekultivací skládky. Osázeli jsme prostory bývalého smetiště sazenicemi stromů a křovin. Apelujeme tímto také na naše spoluobčany, aby chránili naši krásnou přírodu a zamezili v rámci svých možností tvorbě černých skládek nejen v této lokalitě, ale také jinde.

Pro dospělé připravujeme opět tradiční „Poslední leč“ v měsíci listopadu. Naším dětem bychom rádi uspořádali při příležitosti měsíce myslivosti a dne dětí na naší chatě „Dětské myslivecké odpoledne“. Součástí akce bude střelecká soutěž ze vzduchovky, znalostní soutěže a závěrečné posezení u táboráku.

Myslivci nezapomínají ani na životní jubilea svých současných, ale také bývalých členů. Touto cestou bychom chtěli poblahopřát pánům Josefu Studenému, Karlu Doležalovi, Jaroslavu Klímovi a Bohumíru Hortovi k jejich kulatému životnímu jubileu.

S pozdravem „Myslivosti zdar“
za MS Budišov

Milan Doležal a Petr Piňos

Při příležitosti pořádání „Poslední leče“ v sále ZŠ v Budišově
Zleva vpředu: Milan Doležal, Bohumír Hort, Alois Dítě a Jaroslav Večeřa st.
uprostřed: František Večeřa, Petr Piňos a Zdeněk Kliner
vzadu: Jaroslav Hort, Josef Janoušek, Jan Dvořák a Jaroslav Večeřa ml.
Na fotografii chybějí: Josef Matoušek, Jaroslav Klíma, Ivo Nováček, Jaroslav Musil,
Vladimír Večeřa, Josef Šabacký, Karel Syrový, Ivo Stonáček, Karel Doležal, Luboš
Doležal st. a Luboš Doležal ml.

Kulturní sál ZŠ opět ožívá.

Příčinou jsou pozitivní aktivity našich ochotníků a dramatického kroužku malých budišovských školáků.

Výsledek snažení dospělých divadelníků jsme mohli posoudit 21. a 22. dubna letošního roku. V rekordně krátkém čase se jim totiž podle scénáře J. Brandona-Thomase podařilo v režii Zdeňky Malouškové nastudovat hru Charleyova teta. Přestože se jedná o poměrně známý divadelní kus, jehož titulní role byla v minulosti na profesionálních scénách obsazována takovými hereckými osobnostmi, jako byl Vlasta Burian, J. Króner či Lubomír Lipský, podařilo se budišovským vyrovnat se všemi záležitostmi, které scénář přinášel, se ctí.

Také představení Zlatovláska, jehož autorem je J. Kainar, přináší naději, že Budišov má rovněž svoji divadelní budoucnost. Děti pod vedením p. uč. Jany Smrčkové předvedly 1. června 2001 spontánní výkony, které vyloudily úsměv na nejnějně divácké tváři.

Na závěr snad nic než povzbuzení pro obě generace herců a jejich režisérk: Pokračujte a vězte, že svou práci přinášíte do našeho kraje radost.

nahoře: Charleyova teta,
Jevan Brandon-Thomas,
překlad Zdeněk Vančura,
představení dne 21. dubna 2001

vpravo: Zlatovláska,
Josef Kainar,
představení dne 1. června 2001

Rej čarodějnic

Poslední dubnový den bylo Pod Hrázkou opravdu nabitó. Několik stovek diváků netrpělivě očekávalo defilé třiadvaceti budišovských krasavic, z nichž měla být zvolena ta „nej“. Těžko říci ta nejhezčí, neboť šlo o dámy vskutku neobvyklého vzezření.

Čarodějnice nepřijely, dle dobrého zvyku, na košťatech, ale přihnaly se Pod Hrázku na svých skvělých velocipédech. Jejich těla byla pečlivě zahalena do rouch z pytloviny, zdobených králičími kožkami. Sebevědomí soutěžícím nesporně dodávala i bižuterie ze sušených žab, pavouků a netopýrů. Diváci byli nadšeni. Čím více bradavic na nose soutěžící měla, tím blíže byla vítězství. Čarodějnice, ač několikasetleté, nic nedbaly na loupání v kříži a křepčily v rytmu hudby snad ještě divočeji než děti, které se snažily parket ovládnout pro sebe.

Která z nich získá titul „Miss čarodějnice“, nebylo důležité. Zvítězily vlastně všechny! Už jen proto, že našly odvahu a chuť pobavit sebe i ostatní. Salvy smíchu, mísící se s vůní čarodějnické polévky a opékaných špekáčků, byly důkazem toho, že se jim to podařilo. Báječná zábava se díky pěknému počasí protáhla až do pozdních hodin.

Den muzeí

Letos, stejně jako v minulých dvou letech, bych chtěla poděkovat žákům ZŠ za příkladnou pomoc při zajišťování hladkého průběhu Dne muzeí na našem zámku. Zdarma a s velkým zájmem se už třetí rok hlásí na hlídání v depozitáři a podávání výkladu návštěvníkům. Bez jejich pomoci bych nemohla realizovat projekt „Prohlídka bez časového omezení“.

Ze zápisů v návštěvní knize jasně vyplývá, že nápad se setkal u návštěvníků s velkým ohlaselem.

Jana Pavličková, průvodkyně

Průvodci budišovským zámekem o Dni muzeí 19. 5. 2001

Z HISTORIE

45 let od založení skupiny Echo

Skupina Echo byla založena roku 1955. Postarali se o to: František Smejkal a Stanislav Rychlý ze Spálenin, Miloš Vávra z Budišova, František Nováček z Nárámče, Josef Mikyska z Rudíkova, Ludvík Pavlíček z hájenky u Pyšela, Jan Mašek z Hostákova a Jindřich Nováček z Klementic.

První veřejné vystoupení se konalo v Silůvkách u Brna na plese začátkem roku 1955. Do konce léta hráli pod názvem JZD Nárámč. Na podzim roku 1955 na taneční zábavě v Pyšelu už vystupovali pod názvem Echo 55. Postupem času se kapela rozrůstala a v jednom období v ní hrálo 12 hudebníků. Když některý člen skončil s hraním (vojna, stěhování, odchod do důchodu apod.), musela být za něj hned náhrada. Takto se v kapele

1958 zleva: František Nováček z Náměče, Hubert Pospíšil, Josef Mikyska z Rudíkova, Miloš Vávra, Stanislav Rychlý ze Spálenin, Ladislav Pokorný z Náměště, Jan Mašek z Hostákova a František Smejkal ze Spálenin.

1978 – 1979 zleva: Miroslav Voborný z Hostákova, František Sedláček, Jan Mašek, Miloš Vávra a Květoslav Dočekal z Tasova

vystřídalo, včetně záskoků, na třicet muzikantů. Připomeňme si: Hubert Pospíšil z Budišova, Ladislav Pokorný z Náměště, Vlastimil Svoboda z hájenky Pozďatín, Květoslav Dočekal z Tasova, Miroslav Voborný z Hostákova, Jaroslav Dufek z Rohů, Josef Kříž z Třebíče, Cyril Doležal z Hostákova, Josef Černý z Budišova, Miroslav Večeřa ze Studnic, František Ondráček z Rohů, Josef Řezáč z Třebenic a Jiří Nováček z Nárámče. Kapelníkem byl od založení Miloš Vávra. V současné době žijí ze zakládajících členů pouze tři, ale i ti si občas pro pobavení zahrají, protože jim hudba není vzdálená.

V roce 1972 jsem začal na basovou kytaru s kapelou i já, občas jsem zaskočil ve hře na buben. Úmrtí Miloše Vávry v roce 1994 změnilo chod celé kapely. Byly zadány svatby, zábavy a co teď? Nezbylo jiné řešení, než se na post kapelníka postavit a začít zpívat. V tomto mně pomohli a podpořili zbývající členové kapely. Rychle zaskočil pan František Sedláček z Budišova. Zůstali Miroslav Večeřa a Jan Mašek. Novými členy se stali Petr Kozlíček a Ladislav Vrba z Budišova. Na Silvestra v roce 1994 s námi začal hrát i Zdeněk Machát z Budišova. Hráló nás tehdy šest.

Příchodem Zdeňka Macháta se změnil celý ráz kapely. Zdeněk přinesl nový „šmrnc“ a jeho kvality a zkušenosti mě donutily zmenšit kapelu až na tři členy. Ladislav Vrba začal vyučovat mého syna Miloše na kytaru a on sám hrál na bubny. Syn začal veřejně vystupovat v jedenácti letech.

V současné době hrajeme v tomto složení: Miloš Vávra st. – zpěv a kapelník, Zdeněk Machát – varhany, Petr Kozlíček – kytara a zpěv a Miloš Vávra ml. – kytara. Na menší akce chodíme ve třech, bez jedné kytary. Ponechali jsme si původní název Echo. V současném repertoáru máme na 500 skladeb (nejstarší z roku 1955 a nejnovější z letošního roku). Ročně hrajeme na čtyřiceti akcích, v loňském roce jich bylo rekordních jednapadesát. Hráli jsme například v Brně, Jihlavě, Telči, Polné u Jihlavy, ve Voticích u Benešova, v Jindřichově Hradci, Želetavě, Korolupích u Vranovské přehrady, Křižanově, Tišnově a na mnoha dalších místech. Vystupujeme na různých akcích jako jsou např. taneční zábavy, svatby, oslavy, výročí i křtiny. V loňském roce jsme oslavili 45 let od založení kapely.

Doufám, že se budeme setkávat s dobrými posluchači a hlavně ještě lepšími tanečníky.

*Miloš Vávra
kapelník skupiny Echo*

2001 zleva: Petr Kozlíček, Miloš Vávra ml., Miloš Vávra a Zdeněk Machát

Dědictví otců zachovej nám...

Jižní Morava dává výborné víno, Vizovice slivovici a Horácko rodí vynikající brambory. Od dob, kdy je z Ameriky přivezl Kolumbus, se tady jejich pěstování předávalo z generace na generaci. Písčité půdy jim výborně svědčí, po staletí patřily ke skromné stravě místních lidí. A nikdy jich nebylo nadbytek, i když stávaly pár korun. Ale kvalitnější brambory se snad ani nedají koupit!

Jako každá jiná lidská činnost, i pěstování brambor vyžaduje znalosti, zkušenosti i cit pro tuto práci.

Také sázím na své zahrádce. Půdu s láskou zryji a prohnojím. Při výběru vhodné sadby si vždy vzpomenu na pana Koláře (Tesaře), sedláka z Ulice, který mě zaučoval: „Brambore nesmíjí být ani malé, ani velké. Malé jsou pak slabé a velkých je škoda. Nejlepší je jako slepičí vejce“. Tak se jdu podívat, jak je slepičí vejce velké, a podle toho vybírám. A ještě další radu mám po dědovi: „Nespíchej na jaře se sázením, brambora není mrkev.“ Brambory mu pak nikdy nezmrzly...

Sázím ručně, tedy motykou, do „hrobečků“. Ale ony ty brambory, na rozdíl od mrtvých, v zemi zázračně obživnou, prorazí žulovitou půdou k nebi, aby nabraly dost síly ze slunce a z radonového vzduchu a tu sílu odevzdaly hlízám, které, skryté před zraky jejich budoucích konzumentů, začínají mohutnět a dostávat tu svoji charakteristickou chuť. Než vykvetou, určitě budou bojovat se suchem a mandelinkami. Dříve poskytovaly útlek koroptvím, které nám z přírody jaksí zmizely. Dvakrát „vokopčit“, až pak nastane ten den, kdy je opatrně vykopeme, a oškrábeme. Při krájení na menší kousky jakoby křupaly. Jsou tvrdé jako je život na Horácku. Krátce pováříme s kmínem, nesmí se rozpadat, trochu másla a zapijeme mlékem... jedna báseň!

A tak to jde rok za rokem, generaci za generací.

Nade mnou zpívá skřivan, z dálky slyším budišovský expres s jedním vozem, který troubí na přejezdu u Řiháků. Jarní příroda je nabuzená energií k růstu. Skloněn nad rodnou hroudou v pokoře sázím poslední, desátý brambor a myslím na své předky. Jak se nadřeli, ale s jakou něhou brali do svých hrubých a upracovaných dlaní každou bramboru, aby neporušili jemné klíčky. Stejně jako oni si přeji, aby mně narostly ty největší brambory, protože platí přísloví: Čím hloupější sedlák, tím větší brambory. Sedlák sice nejsem, ale hloupý jsem čím dál častěji!

Vlastní úroda mi stačí jen na pár večeri. Budišovské brambory ale miluji, a proto si je na celý rok doobjednávám od pana Lysáka. „Dycky jeden pytel na každé rok“...

Byl počátek května L. P. 2001. Před 56 léty skončila nejstrašnější válka v dějinách lidstva. V Budišově nastalo další sázení brambor...

Ing. Rostislav Tesař

Střípky z Véhunků

Teprve nedávno jsem zjistil, když jsem nahlédl do katastrální mapy Budišova, že jsem prožil své dětství Na Vyhonech. Kartografové mají nepochybně pravdu, ale já si ponechám svoje Véhunky.

Pan Obrdlík by určitě neřekl, že bydlí Na Vyhonech. Pan Obrdlík byl obecní bubeník a svoji chaloupku měl hned na kraji. Tam, kde dnes bydlí Zalabovi. Když pan starosta nebo obecní rada potřebovali sdělit lidem nějakou zprávu, dostal od nich pan Obrdlík bílý popsaný papír. Pan Obrdlík si oblékl kabát, do jedné boční kapsy zastrčil lejtstro, do druhé

paličky a přes hlavu si za krk zavěsil obecní buben. Svoji obchůzku začínal Na Škarpě, jak o tom nedávno napsal také pamětník František Hanzl. Z Véhunků pak odcházival „na další štaci na městeček“. Asi tam, kde měli usedlosti Káfuňkovi a Zezulovi. Dodnes to vidím. Hned, jakmile se rozezvučel zvuk bubínku, seběhli jsme se my caparti a postavili před pana Obrdlíka. Zastrčil paličky do kapsy, nasadil brýle, vytáhl papír a začal oznamovat.

Hned vedle bydleli Černí, tedy starý pán drobné postavy, jeho usměvavá žena a dcera Anička, která k nám chodívala před Božím tělem plést věnce na oltář. Jednou jsem dostal k Vánocům jakousi plechovou hračku, která se natahovala klíčkem. Brzy jsem ji pokazil a můj otec mě poslal za panem Černým, aby ji opravil. Dodal jsem si odvahy a šel. Pan Černý mi hračku opravil. Bodejť ne, vždyť býval zámečnickem stejně jako i jeho syn. Ten měl svoji velkou dílnu v uličce, která vede od lihovaru ke Kundelovu, byl navíc i výborným muzikantem.

Další domek patřil Tesařům. Otec a syn byli oba ševci. Tomu mladšímu se říkalo Pepek. Večer co večer chodili kolem našeho domu do hostince ke Kosteleckým. Cesta zpět jim trvala o trochu déle, protože svoji chůzi prodlužovali úkroky hned na levou, hned na pravou stranu. Uměli boty nejen pohotově opravit, ale také ušít zbrusu nové.

Otop do kamen poskytoval téměř všem obyvatelům Véhunků les na „Brcích“. Často jsem potkával starého pana Tesaře s pilou a sekerou, jak si to kráčí kolem křížku k lesu. Nejezdil „s trakačem“ na klestí, ale vracíval se domů s pěknou „souškou“ naloženou na svá ramena. Kde se v té drobné postavě brala taková síla!? Jednou vyprávěl, jak se před ním v lese náhle objevila robustní postava lesního správce Fily. „Teď je se mnou zle,“

řekl si. Ale nebylo, pan správce se jen usmál a řekl mu: „ Pane Tesař, to, co si odnesete domů na svých ramennou, je vaše!“

Pan Kolář s paní Kolářovou byli jejich sousedé a jejich nově postavený domek měl již velká okna. Pan Kolář býval dělníkem na dráze. Měl kousek louky za Véhunky a na ní pásával svoji krávu. Často při tom četl z něčeho, co vypadalo jako nějaké tlusté noviny. Kamarád Pepík říkal, že je to rodokaps. Ze školy jsem věděl, že je to něco velice škodlivého. Stávalo se, že zatímco se pan Kolář s lasem nad hlavou tryskem proháněl po prérii, jeho kravička se klidně pásala u jeho nohou. Ještě dodnes po něm zůstala na kopečku u křížku hranice zčernalého dřeva, kterou si tam připravil na topení.

Následovala malá ulička, která vedla dolů k Širokým, ale na ty moc vzpomínek nemám. Myslím, že se hned po válce odstěhovali. Zato hned na kraji bydlela Anežka Krausová. Také ona k nám chodila plést věnce na Boží tělo. Byla to výrazná, moudrá a spravedlivá osoba. Měl jsem před ní respekt. Měl jsem vždy pocit, že mě má „dokonale přečteného“. Měla několik slepic a kozu. Velmi často jsme ji potkávali od „Brců“. Na zádech velkou nůši plnou posbíraného dříví. Tak se zásobovala na zimu. Před několika lety jsem se poznal s jejím příbuzným, který za ní jezdil z Brna. Vyprávěl mi, že kdysi přivezli Anežce dvoukolák, vozík s gumovými koly, aby nemusela chodit s nůši. Když po čase přijeli opět, viděli, že vozík stojí nepoužitý tam, kam jej dali. Anežka Krausová jim dala toto vysvětlení: „Ještě by lidi řekli, že Aneša už nemůže!“

Poslední dům v této řadě patřil také Tesařům, ale to byli jiní Tesařovi. Pan Tesař býval listonošem, ale spíše než jeho jsme častěji potkávali jeho paní. Byla to příjemná žena, s dobrosrdečnou mluvou i výrazem v obličeji. Ráda rozprávěla se sousedkami, a to tak, že stávala na cestě před domem, ale zhusta také tak, že jí vyčnívala hlava nad plotem ze dvorka.

Za cestou bydleli Nováčkovi. Říkalo se tam „u nadporučíků“. Pana nadporučíka jsem nikdy nepoznal, zato jeho vdovu paní nadporučíkovou moc dobře. Pojmenoval jsem si ji pro sebe „černou paní“, snad pro její černé vlasy a výrazné tmavé oči. Svým oblečením i štíhlou vyšší postavou se trochu odlišovala od ostatních obyvatelek Véhunků. Také nechodila do obchodu s kabelou, ale s košíkem.

Mezi vilou „u nadporučíků“ a domem Krátkých byla mezi tyčkovými ploty dlouhá ulička. Naše „výpadovka“ k „Brcům“. A nyní jsme u domku, kde bydlel výše zmiňovaný Pepík. Pepík „Krátků“ byl mým prvním kamarádem a vzorem, který jsem se snažil různě napodobovat. Měl na den stejně starou sestru Jiřinu. Oba tyto sourozenci chodili se mnou od první třídy do školy. V té době jsem také poprvé opustil samostatně svůj domov. Šel jsem ke „Krátkům“. Bylo jaro, snad květen, slunce ostře svítilo a housátka, která Jiřina dostala za úkol pást hned u cesty za první zahradou ke křížku, byla tak zářivě žlutá. Všude kolem, mezi kopečky s žulovými balvany a šípkovými keři, zelená pole. Při obzoru pás tmavomodro zelených lesů, nad nimi modrá obloha a na ní nakupená oblaka. Až mnohem později jsem se poučil u Františka Halase, že jsou to „barokní oltáře mračen“. Takto celistvý obraz nemohl vidět napoprvé šestiletý kluk, ale byl malován během celého dětství i dospívání. S Pepíkem, až trošku odrostl, jsem chodíval pásávat. Kolik to bylo ohníčků a různých her na pastvě i u nich doma na dvoře! Kolik zážitků v každou roční dobu! Raději popojdu o dům dále.

Mezi domem „Krátkých“ a našim byli již jen Vápeníčkoví. Pan Vápeníček byl krejčí. Usměvavý obličej a v ústech fajfka. Nemýlím-li se, měl fajfky dvě. Na svátek tu delší

s malovanou porcelánovou nádobkou na tabák. U nich žil také starý pan Šoukal, ale toho si pamatuji hlavně podle jeho hlasu. Často na dvorku řezával dříví a přitom si zpíval. Zvláště jedna píseň mi dosud uvízla v paměti: „Ajnundcancik, cvajundcancik, drajundcancik...“ atd. Že to bylo počítání, jsem věděl, neboť jsme chodili do školy za války; snad to byl refrén nějaké c. k. rakouské odhrůvačky.

Byla to na Véhunkách krásná společnost zajímavých a moderní technickou dobou neunifikovaných lidí, ale žili tam také další lidé, které jsem nestačil pojmenovat. Takovou mám chuť zase zahulákat přes Vápeníčkův dvorek ke „Krátkům“: „Pe-pí-kúúú!!! Je to kravina. Na takovou vzdálenost?! Vždyť z Véhunků do Turnova je to 60 roků!“

Duben 2001

František Pavlas

Dožínky v Budišově roku 1945

Z radosti nad ukončením války byl v srpnu 1945 uspořádán velký průvod s hudbou a s ním spojené dožínky. Organizace oslavy se pod patronací obce zúčastnili Sokoli, hasiči a lidová mládež. Slavnosti předcházelo, pod vedením paní Vlasty Zelinkové, nacvičování besedy a tanečků v sokolovně.

Průvod začal v Mihoukovicích. V jeho čele jeli chlapi a dívky na koních. Většina z nich byla v krojích. Vedla je Božena Pavlíčková (provdaná Škarková). Součástí průvodu byl i alegorický vůz (ověncený žebříňák) tažený Kašparovými koňmi, které kočíroval pan František Janoušek.

Jedna ze zastávek byla u Kašparových, kde se odehrála scénka předávání dožínkového věnce hospodářům (představovali je manželé Kašparovi). Verše a říkanky přednesly Božena Pavlíčková a její sestra Marie (provdaná Svobodová). Původně se zde měla tančit

i beseda, ale tanečnickům nevyhovoval nerovný terén. Proto tančení proběhlo s velkým úspěchem za sokolovnou.

V následujícím roce byl pořádán sraz lidové mládeže v Třebíči, v jehož rámci se uskutečnily okresní dožínky. Sraz probíhal za velkého nadšení mládeže. Budišovští se také zúčastnili a za předvedenou scénku získali druhou cenu.

Věřím, že několik přiložených fotografií připomene pamětníkům onu dobu před 56 lety a rádi se do ní ve vzpomínkách na chvíli vrátí.

Marie Chybová

Historie kina Sokol Budišov

V roce 1923 zakoupila TJ Sokol Budišov licenci k promítání filmů. K budově sokolovny byla postavena promítací kabina se zvláštním vchodem a malá čekárna před hlavním vchodem do sálu. V rohu čekárny stála malá kabinka (1×1m), která sloužila k prodeji vstupenek. Ve dveřích s vyříznutým okénkem seděl, tehdy velmi mladý, pan Jiří Šlesinger, který prodával vstupenky po všechna léta, až do své náhlé smrti v šedesátých letech. Na uvolněné místo usedl p. František Smrček, který prodával vstupenky téměř 20 let.

O kino se starali pouze členové Sokola. Funkci vedoucího kina zastával od samého vzniku pošt mistr p. Vladimír Guth, téměř 33 let. Prvním promítačem byl pan Antonín Hráček. V té době nebyly ještě filmy zvukové a promítání obrázků doprovázelo pod jevištěm několik místních hudebníků. Promítaly se převážně americké grotesky.

S příchodem zvukového filmu ve třicátých letech se stala návštěva filmového představení velmi lákavou. Lidé viděli a slyšeli napínavé děje, cizí kraje, exotickou přírodu, a to vše z malého promítacího okénka na plátně umístěném na zadní stěně jeviště. Viděli věci nevidané a neslychané, vše za přijatelnou cenu vstupného 2, 3, 5 Kč.

Návštěvnost se zvyšovala a některé filmy byly hrány několikrát. Nejsledovanějším snímkem té doby byl americký film Ben Hur. Na jeho shlédnutí se sjížděli lidé z širokého okolí a byl promítán nejméně 10×.

V promítací kabině se vystřídal několik promítačů. Pana Hráčka nahradil pan Ant. Dvořák (kovář) a jeho syn Zdeněk. Po válce to byl pan Jaroslav Ciprián, Drah. Pavlíček, J. Dobrovolný a Ota Doležal, který se stal promítačem posledním.

Kotouče s filmem se přetáčely ručně a při promítání se často trhaly. Diváky čekala přestávka, které využila paní Šlesingerová a nabízela k prodeji různé sladkosti. Nečekanými přestávkami se mnohdy promítání filmu protáhlo. V promítací kabině třikrát vznikl požár. Byl však vždy včas uhašen a pouze jednou shofely všechny kotouče s filmem.

Ve válečných letech 1939–1945 se hrály převážně filmy české a německé s titulky. Před každým filmem byl promítán žurnál, aktuality z domova i zahraničí a především záběry z válečných bojů německé armády. Mnozí diváci proto chodili na film až po žurnálu. V té době se hrálo třikrát týdně – ve středu, sobotu a v neděli.

Velký ohlas měl v této době švýcarský film *Zasněžená romance* s mistryní světa v krasobruslení Sonjou Henie v hlavní roli. Film byl natáčen ve švýcarských Alpách a doprovázely ho překrásné melodie amerického tanečního orchestru Glena Millera. Dalším úspěšným filmem byl maďarský film *Divoká krev* v hlavní roli s tanečnicí a herečkou, blondátou Marikou Röck.

Po roce 1948 nastala éra filmů s budovatelskou tematikou a také válečných filmů SSSR. V roce 1955 došlo k zestátnění kina Sokol a jeho správu a provoz převzal MNV Budišov. Vedoucí kina se stala p. Jarmila Jedličková, tajemnice MNV.

V této době skončilo promítání v sokolovně a kino se přestěhovalo do kulturního sálu školy. Později byly zakoupeny dva nové promítací stroje, nové větší plátno a osvětlovací tělesa. Sledování filmů už nerušily nucené přestávky, promítání bylo plynulé. Po náhlé smrti p. Jedličkové se vedoucí kina stala paní A. Klusáčková, která zajišťovala také prodej vstupenek.

V šedesátých letech byl nejsledovanějším filmem slavný *Vinnetou* a všechny díly indiánků zfilmovaných podle knihy Karla Maye. Od těch dob už žádný film neměl takovou návštěvnost.

Nejvěrnějším divákem budišovského kina byla paní M. Beránková (babička p. uč. Holasové). Nevynechala jediné představení, chodila i na pohádky pro děti promítané v 15.00 hod v neděli. Měla své stálé místo – první sedadlo ve třetí řadě u kamen. Po její smrti se nejvěrnější návštěvnici kina stala paní Albína Bednářová, která nevynechala žádné představení. Byla posledním z věrných fandů. V dalších letech se již nikdo takový nenašel.

Rozvoj televize stále více ovlivňoval návštěvnost filmových představení. Stávalo se, že na projekci nepřišlo ani 10 osob a tudíž film nebyl promítán. Provoz kina se stával nerentabilním, a proto MNV rozhodl 29. 9. 1990 o zrušení budišovského kina. Naposled se promítal film Slavík. Budišovské kino se až do dnešních dnů odmlčelo.

Jen prosklená skříňka visící na plotě u školy mlčky žaluje a připomíná zašlou slávu našeho kina. Bude znovu uvedeno do provozu – toť otázka!

*Z vyprávění tchána, manžela a ze svých vzpomínek zpracovala
Věra Guthová*

Putování do Lurd

Po celé Francii se roku 1858 rozšířila zpráva o neobvyklém zjevení v místě zvaném Lourdes. Panna Maria byla spatřena dívkou jménem Bernardeta v jeskyni Massabielle. Matka Kristova s děvčetem rozmlouvala po 14 dní, sdělila jí svá přání i záměry a přiměla dívku umýt se a pít vodu, co vytryskla na místě zázračném.

Uctívání Matky boží v Lurdech se stalo fenoménem tehdejší doby. Nejdříve sem přicházejí Francouzi, později přijíždějí poutníci i ze zemí vzdálených, z Itálie, Anglie

a Ameriky. Roku 1881 se dostavila výpravná pouť Uhrů, vedená jejich magnáty v národních krojích. Na památku této události zanechali v lurdské bazilice prapor, vyhotovený pro tuto příležitost. Z Rakouska poutníci vypraveni dosud nebyli, přitom společná pouť z Cislajtanie (neuherské části Rakouska-Uherska) byla i jakýmsi požadavkem mezinárodní prezentace země a uctění lurdské si získávalo podporu nejen v zemích tradičně katolických, k jakým patřilo i obyvatelstvo naší vlasti, ale i jinde ve světě.

Katolické listy, jmenovitě „Hlas“ ze dne 16. května 1886 č. 112, přinášejí provolání biskupských ordinářů o organizování společné pouti z Rakouska do Lurd. Předsedou vídeňského komitétu je zvolen Dr. Hermann Zschokke, papežský prelát, profesor bohosloví a dvorní rada ve Vídni. Záštitu nad poutí převzal kardinál-arcibiskup vídeňský. Do výboru navrhl P. Method Jelínek, kapucínský vikář z Gmundenu (rodák z Pyšela) P. Františka Floriana, faráře z Tasova, který v komitétu zastupoval Moravu. Výbor má 24 členů, z nichž 13 bylo z Vídně, ostatních 11 z různých zemí říše. Jedním z účastníků pouti byl i budišovský farář P. Karel Bezstarosti, který i přes skutečnost, že vídeňský komitét nezařadil česká kázání do oficiálního programu, docílil na doporučení P. Jelínka a P. Floriana souhlasu francouzských kněží s vystoupeními v češtině. (P. Karel Bezstarosti píše o těchto událostech v „Hlasu“ z r. 1886, č. 210, 212, 217, a 218. Obě česká kázání byla uveřejněna ve „Škole bož. Srdce Páně“ v roce 1887 v č. 2 a 3.)

Účastníci pouti jsou vyzváni k zaslání jízdného do Vídně spolu s příspěvkem na prapor ve výši 10 zl., císař daroval 300 zlatých, arcivévodové a další šlechta přispívali po 100 či 50 zl., prostí lidé věnovali malé částky počítané v krejcarech. Zhotovení vzácného praporu bylo svěřeno chudým řeholnicím v Hor. Döblingu u Vídně, dvacet žen na něm pracovalo 5 měsíců. Vyšitý prapor byl vystaven ve vídeňském průmyslovém muzeu a sklídl velký obdiv. Na bílé straně se skvěl obraz Panny uprostřed kříže vykládaného 13 medailony s vyobrazením svatých patronů jednotlivých zemí, v rozích pak ještě 8 takových obrázků. České země zde mají svého patrona sv. Václava, v kříži dole se nachází věrozvěsti Cyril a Method. Také členové panovnického rodu jsou zastoupeni svými patrony. Druhé straně z červeného hedvábí vévodí písmeno M (Maria) ve znaku korunou zdobeném a vloženém do vavřínového věnce, jehož proplétající se stuha nese názvy korunních zemí v jazyce německém. Nalezneme zde i nápisy: „Královno sv. růžence, pros za nás!“, „Všichni svatí patronové proste za náš císařský rod a za naše Rakousko!“. Celkem se vybralo 14.207 zl., prapor stál 6.186 zl., veškerá vydání činila 9.538 zlatých. Zbytek byl věnován na dva mramorové pilíře, které s nápisem „Pouť rakouská do Lúrdu r. 1886“ mají připomínat tuto událost v novém růžencovém chrámu v Lurdech, z menší částky byla zřízena nadace pro poutníky.

Zájemců o cestu do Lurd se sešlo více, než mohl pojmout zvláštní vlak, někteří museli být odmítnuti. Celkem se pouti účastnilo 584 katolíků: z Vídně 83, z Dolního Rakouska 88, Horní Rakousko je zastoupeno devadesátí dvěma účastníky, Morava sedmdesátí osmi a Čechy třiceti. Ostatní poutníci pocházeli ze Štýrska, Slezska, Uher, Chorvatska, Tyrolska, Haliče a Bukoviny, z Krajiny, Korutanska i Německa. Stav duchovní zastupovalo 172 kněží, účastnila se i šlechta a ostatní obyvatelstvo jmenovaných zemí.

V pondělí dne 9. srpna 1886 dopoledne o 9. hodině se sešel velký počet poutníků v chrámu sv. Štěpána ve Vídni, kde byly konány slavné pontifikální služby boží a k zúčastněným promluvil svěťící biskup vídeňský Dr. Eduard Angerer, generální vikář

arcibiskupství ve Vídni. Chválí přítomné za jejich rozhodnutí, přeje jim nalezení ochrany, útěchy i požehnání u P. Marie a žádá je o modlitbu za panovnický rod, Rakousko, sv. Otce a ostatní služebníky církve. Po mši poutníci nakoupili francouzskou měnu a soustředili se na vídeňském západním nádraží. Odpoledne v 17 hod. dne 9. 8. 1886 se rozjel zvláštní vlak provázen davem loučícím se a volajícím: „Ave Maria!“, „Modlete se za nás!“ Podobnými pozdravy vítalo poutníky katolické obecnstvo v mnohých stanicích, zvláště v Linci; z vlaku se ozývaly písně a modlitby.

V noci projela souprava Solnohrady a ráno se zastavila v Innomosti. Před touto stanicí v Kolsasu stavěli kostel ke cti lurdské P. Marie, proto vítali projíždějící velmi slavnostně. V úterý k večeru dorazil poutní vlak do Curychu, kde také cestující nocovali. Následující den míjeli Habsburk – kolébku panovnického rodu za zpěvu rakouské hymny, projeli městy Aarau, Bernem a Frýburkem, ve městě posledně jmenovaném bylo přivítání obzvláště dojemné. Poutníky zaujalo Lausanne s rozsáhlými vinicemi a pohled na Ženevské jezero. Ve stanici Bellegarde se podrobili celní prohlídce, ze strany Francouzů velmi přísně vedené.

Ve středu v podvečer přibyli poutníci do Lyonu, města, které jediné zanechalo trpkou vzpomínku, když se několik místních provokatérů pokusilo znepříjemnit pobyt zúčastněným. Ve čtvrtek ráno o sedmé hodině ranní v lyonské katedrále S. Jean probíhá zpověď, později i mše a společné sv. přijímání, zde se ujali vedení bohoslužby kněží-poutníci. Odpoledne se výprava vydala na horu la Fourvière, kde je přivítal P. James Condamin, následovaly litanie, růženec a posléze se návštěvníci z Rakouska věnovali prohlídce města.

P. Karel Bezstarosti

13. srpna v pátek časně ráno odjíždí účastníci výpravy z Lyonu. Odpoledne míjí Avignon, bývalé sídlo papežů (1305 – 1377) a kolem 16. hod. odpolední dorazili do města Cette, kde se během krátkého přerušení jízdy setkávají poprvé s mořem. Večer se nasedá do nepohodlných a přeplněných vozů francouzské dráhy, cesta pokračuje přes Narbonne a Karkasson až do Toulouse, kde vlak neočekávaně zastavil na celých 6 hodin. Cestující se procházejí, umývají. Za úsvitu o čtvrté se koná zvláštní mše v chrámu sv. Saturnina, kterou slouží vídeňský kanovník Lippe. Po německé písni se chrámový prostor naplnil mohutným zpěvem Čechů. Poutníci prohlížejí ostatky svatých, mezi nimiž má zvláštní místo lebka Tomáše Akvinského. Mnozí právě zde vzpomenuli na slavného tomistu, širitele nauk jmenovaného světce, Dr. Josefa Pospíšila z Brna. (Tento náboženský filosof pocházel z našeho

kraje, z blízkosti Námamče, P. Jan Slabý z Budišova k němu choval úctu a považoval jej za svého učitele.) Ze stanice v Toulouse P. Karel Bezstarosti spolu s jinými začíná usilovat o povolení českých kázání v Lurdech.

Z Toulouse vede přímá cesta do Lurd, odjezd byl naplánován na 8. hod. ranní v sobotu dne 14. srpna. Vlak míjí Pyreneje, projíždí Tarbesem, sídlem biskupa, pod jehož správou je cíl putování. Tam výprava dorazila odpoledne v 16 hodin. O krajany P. Methoda Jelínka – P. Karla Bezstarosti, Slovaný P. Kosara, kněze a spisovatele dr. Křížaniče z Mariboru aj. je dobře postaráno v pensionátu paní Daléas. Jmenovaní kněží spěchají do domu Otců misionářů s doporučujícími listy od P. Jelínka, aby si zajistili místo a dobu pro česká kázání, s nimiž hlavní vídeňský komitét nepočítal. Zprvu jim je nabídnuto jedno kázání v temné kryptě, na další naléhavé žádosti a připomínky mají povolena tři kázání pod širým nebem u sv. jeskyně vždy o 10. hodině dopolední, na každý den třídenního pobytu jedno. Vůdce pouti nemohl již nic namítat, ale úsilí Moravanů bylo přijato s nelibostí. S uspokojením se P. Bezstarosti doprovázen P. Florianem z Tasova vydali ke svaté jeskyni, aby poklekli před sochou zázračné Panny, pozdravili ji modlitbou a předali vzkazy z domova. Tehdy poprvé se občerstvili vodou ze zázračného pramene.

Lurdy, tehdy městečko s 5 000 obyvateli, leží v krajině kolem hory, jíž vévodí starodávný hrad. Okolí města je kouzelné, romantické. Návštěvníci oceňují čerstvý vzduch, jejich pohled lákají Pyreneje v dáli s lesknoucími se ledovci. Severní strana vyniká sady na svazích, uprostřed nichž prudce protéká horská řeka Gave. Od r. 1858, kdy došlo k mariánskému zjevení, se mnohé změnilo. Byla zbudována bazilika na skále, zvaná Chrám milosti, upravena sv. jeskyně a její okolí, vybudovány cesty, domy misionářů, kláštery, ústavy. Lurdy se staly světovým poutním místem. S nadějí sem proudí lid z celého světa. Všude vládne zbožnost a dobročinnost. Domácí obyvatelstvo je vlídné a pobožné. Svými dobovými oděvy vzbuzují tmavoocí a černovlasí lidé španělského typu pozornost návštěvníků.

pokračování příště

Z PŘÍRODY

Hlavní tvůrci muzejních zoologických sbírek uložených v budišovském zámku

Budišovský zámek prošel ve své historii mnohými proměnami. Nejnověji, od r. 1974, kdy jej i s přílehlými hospodářskými budovami a parkem převzalo do operativní správy Moravské zemské muzeum v Brně, skýtá přístřeší sbírkám a archivu přírodovědných oddělení muzea – zoologii, botanice, entomologii a antropologii.

Zoologické sbírky na zámku uložené se řadí k nejstarším částem sbírkového fondu muzea a zahrnují především zástupce všech skupin obratlovců.

Vznik muzejní zoologické sbírky, postupně rozšiřované a doplňované přírůstky získanými vlastní sběrnou činností pracovníků zoologického oddělení, dary nebo koupí, spadá do první poloviny 19. století. Tvoří ji především kolekce preparátů ptáků shromážděná A. Schwabem a později doplněná částí sbírek J. Seilerna ze zámku v Lešně. V r. 1922 sbírku obratlovců obohatil soubor preparátů savců, ptáků a trofejí z loveckých

výprav do Afriky, darovaný B. Chorinským. V r. 1930 převzalo muzeum obsáhlou kolekci trofejí z Kanady od J. Bakeše a později z výprav do Asie a Súdánu dovezených R. Salmem. Z nejnovejších přírůstků je zapotřebí zmínit materiál získaný v posledních dvaceti letech během sběrných cest do delty Dunaje a do Jakutska současným vedoucím zoologického oddělení M. Šebelou a zpracovaný muzejními preparátory J. Baštou a M. Vlasákem.

Všechny jmenované kolekce je možné si prohlédnout v části zoologického depozitáře, která je již od roku 1991 pravidelně od května do konce září otevřena pro veřejnost. Kromě již zmíněných souborů jsou v depozitáři uloženy ještě rozsáhlé studijní sbírky kožek a vajec ptáků a srovnávací sbírka osteologická. Ta zahrnuje převážně lebky a zčásti i celé kostry našich obratlovců.

V následujících řádcích předkládáme ve stručnosti přehled životních osudů tvůrců jednotlivých větších kolekcí muzejních zoologických sbírek obratlovců a zároveň věříme, že se nám podaří získat další zájemce o prohlídku zámeckého depozitáře a příznivce Moravského zemského muzea v Brně.

SCHWAB Adolf, (1807–1891), lékárník v Místku, přírodovědec a sběratel. Narodil se v Moravské Třebové, gymnaziální studia absolvoval v Olomouci a Opavě. Už tehdy sestavil rozsáhlou entomologickou sbírku a zabýval se problémem metamorfózy motýlů. Během farmaceutické praxe ve Vídni se začal orientovat na ornitologii. Podnětem byla Schwabova účast na expedici do Turecka (1836) a skutečnost, že mohl přihlížet a postupně se naučit preparaci na vídeňském ptačím trhu. Během cesty po Turecku, Řecku a Sýrii získal značné množství zoologického materiálu, který vypreparoval a dále obohacoval vlastními sběry i kusy získanými nákupem nebo výměnou. Vytvořil tak ve své době počtem i obsahem pravděpodobně nejrozsáhlejší soukromou sbírku, která je také dokladem o způsobu preparace ptáků v době svého vzniku. Ve Františkově muzeu v Brně po zakoupení (1886) a systematickém roztřídění, na němž se postupně podíleli J. Talský, V. Čapek a J. Karásek, tvořila řadu let Schwabova kolekce vycpaných ptáků podstatnou část veřejně přístupných muzejních zoologických sbírek.

SEILERN Josef, (1883–1939), potomek rakouského rodu hrabat ze Seilernu a Aspangu, jenž od r. 1724 vlastnil lukovské panství na východní Moravě. Více než jeho předkové se přiblížil českému prostředí. Šňatek s hr. Terezii Lažanskou ho přivedl do pražské společnosti, k Brnu ho poutaly funkce ve vedení Moravské agrární a průmyslové banky. Také zde česky vydal dva své cestopisy – Výlet na Daleký Východ (1911) a Na Špicberky a Norské pobřeží (1912).

Seilern se již od mládí vážně věnoval přírodovědeckému studiu, zejména ornitologii. Specializoval se na systematický sběr palearktických ptáků a jejich vajec a taxonomický výzkum kolibříků.

Ze svých cest po Evropě, Středomoří, do Japonska, na Špicberky a kolem světa (1928–1929) přivezl cenné sbírky přírodnin (z toho asi 25 000 ex. ptáků) a stal se hlavním tvůrcem rozsáhlých sbírek muzea založeného na zámku Lešná kolem r. 1900 jeho otcem Fr. Seilernem. Od r. 1910 sbírky zpravoval preparátor R. Homberg. Jejich přesný rozsah dnes není možné zjistit, poněvadž se nezachovaly žádné katalogy. Je však známo, že část preparátů na sklonku války odeslali sami Seilernové do Rakouska a v dalších letech byla odvezena část exponátů ptáků do muzeí v Praze, Brně a v Hradci Králové.

HOMBERG Richard, (1886–1945), od r. 1910 preparátor a správce muzea hr. J. Seilerna na zámku v Lešné. Účastnil se vědecké výpravy na Rhodos (studium tahu ptáků), výzkumných ornitologických cest po Malorce a na Neziderské jezero a lovecké výpravy do Albánie. Výsledky vlastních ornitologických pozorování z Jeseníků, okolí Milotic u Kyjova a okolí Zlína publikoval v několika článcích. V rukopise je uchována Hombergem napsaná biografie J. Seilerna vč. bibliografie a soupisu jím popsáných nových druhů ptáků.

CHORINSKY Friedrich, (1867–1947), velký milovník i znalec přírody a lovec, pocházel z Veselí nad Moravou. V letech 1896, 1904 a 1911 uspořádal safari do střední Afriky, Ugandy, Keni a Namibie. Materiál, získaný na těchto výpravách a předaný do muzea v Brně na popud jeho přítele a tehdejšího kustoda zoologických sbírek K. Absolona, zahrnuje kromě trofejové zvěře i ptáky a savce.

BAKEŠ Jaroslav, MUDr., (1871–1930), chirurg, zakladatel onkologického ústavu na Žlutém kopci v Brně. Byl vnukem J. Wankela a bratrancem K. Absolona. Gymnázium absolvoval v Brně, medicínu studoval ve Vídni. Jako významný operátor působil nejprve ve zdejší Všeobecné nemocnici a v r. 1902 se stal primářem nemocnice v Třebíči. Po habilitaci na českém Vysokém učení technickém v Brně zde od roku 1909 zakotvil natrvalo. Působil nejprve jako primář zemské nemocnice a v r. 1922 převzal upravenou chirurgickou kliniku na Žlutém kopci.

Bakešovou velikou zálibou bylo lovectví. Svůj střelecký talent uplatnil na loveckých výpravách na Kanárské ostrovy, do Řecka a na Kavkaz. V r. 1911 podnikl expedici do evropských arktických krajů a v r. 1927 do Kanady, kde také úspěšně operoval a pořádal vědecké přednášky. Trofeje během expedic získané odkázal brněnskému muzeu. Do archivu zoologického oddělení se v nedávných letech podařilo získat fotodokumentaci a deník z těchto loveckých výprav.

V r. 1922 zakoupil moravský zemský výbor v rámci rozšiřování mineralogicko-geologických sbírek brněnského muzea soubor minerálů mimořádné hodnoty. Mnohé exempláře z této kolekce, původně instalované v samostatné "Bakešově síni", jsou nyní ozdobou mineralogické expozice Moravského zemského muzea.

SALM Rudolf Hugo, (1866–1919), pravnik hr. Hugo Františka (1776–1836), známého moravského patriota, jenž se významně zasloužil o založení Františkova (dnes Moravského zemského) muzea v Brně, do jehož základů sbírkových i knižních fondů přispěl nemalou měrou. R. Salm po sňatku s hr. Marií Wallisovou žil na zámku jejího bratra v Moravských Budějovicích.

V letech 1901–1913 podnikl Salm lovecké výpravy do Asie, Súdánu, Norska, Etiopie, Keni a Kanady. Kolekce loveckých trofejí získaná během cest nese údaje o datu, lokalitě zástřelu a zahrnuje hlavy a rohy mnoha druhů antilop, buvola kaferského, žirafy, zeber a losů. V archivu oddělení jsou spolu s alby Salmem vlastnoručně pořízených dokumentárních fotografií z cest uloženy kniha úlovků a deník.

*Helena Sutorová,
správce sbírek zoologického odd.
Moravského zemského muzea*

Pták roku 2001 – kavka obecná

Od vyhlášení prvního ptáka roku u nás již uplynulo téměř 10 let. Akci pořádá Česká společnost ornitologická (ČSO), která sdružuje amatéry i profesionály, kteří provádějí výzkum ptáků a jejich ochranu. Realizuje přednášky, vycházky, vydává časopisy Zprávy ČSO, Sylvia a Ptačí svět.

ČSO také úzce spolupracuje s Kroužkovací stanicí Národního muzea v Praze. Má s nimi i stejné sídlo. Najdeme-li jakéhokoli kroužkovaného ptáka, zapíšeme název druhu, celé číslo kroužků, datum, místo a okolnosti nálezu (tj. zda byl pták nalezen uhynulý nebo zraněný, zda byl vypuštěn zpět na svobodu) a tyto údaje, u mrtvých ptáků s celým kroužkem, pošleme na adresu: Kroužkovací stanice Národního muzea, Hornoměcholupská 34, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Nálezy chovatelských kroužků, které mívají označení CS/CZ, se hlásí Českému svazu chovatelů.

Přehled ptáků roku

1992 – vlaštovka obecná, 1993 – rehek zahradní, 1994 – čáp bílý, 1995 – čejka chocholatá, 1996 – řuhák obecný, 1997 – sova pálená, 1998 – koroptev polní, 1999 – konipas bílý, 2000 – ledňáček říční, 2001 – kavka obecná

Kavka obecná (*Corvus monedula*) je nejmenší z našich krkavcovitých ptáků. Za ptáka roku byla vybrána právě proto, že její počty u nás v posledních 15 letech poklesly. V Evropě je populace kavek stabilní. V České republice nastal pokles až o 50 %. Zdá se, že ke zvýšení početnosti kavek dochází jen v některých městech.

Na jižní Moravě se ale početnost od 80. do 90. let snížila o více než 80 %. Zřejmě z důvodů chemizace, úbytku starých doupných stromů a nedostatku vhodné potravy. Největší kolonie kavek jsou v blízkostech zemědělské krajiny, kde ptáci nacházejí dostatek bezobratlých jako potravy pro svá mláďata.

Budišovská kolonie kavek stále patří k jedněm z největších u nás. Podle výzkumů dr. Františka Hanáka, blízkého spolupracovníka Moravského zemského muzea v Brně, který se zabývá již několik let hnízdní ornitocenozou zámeckého parku, bylo v r. 1992 v Budišově zaznamenáno 36 hnízdních párů a v r. 2001 jejich početnost poklesla na 16 párů.

Kavky jsou dobrým příkladem trvalého manželského soužití, zřejmě utváří celoživotní svazky. Naše kavky jsou většinou stálé, jinde v Evropě táhnou směrem na jihozápad. Na hnízdiště, kterému jsou věrné, přilétají koncem února a začátkem března. Obvykle hnízdí jedenkrát do roka, v první polovině dubna. Hnízdo staví oba rodiče, kotlinku ve starém ztrouchnivělém stromě vystylají suchou travou, chlupy, peřím, mechem. V Budišově hnízdí kavky v dutinách starých stromů. Zahnízdí ale mohou i ve vhodných budkách, starých hnízdech havranů a vran, na budovách např. na věžích. Samice klade 4–6 zelenavých vajec s hnědými skvrnami, sedí na nich sama a za 15–20 dní se vylíhnou mláďata. Ta jsou vzletná po 32–36 dnech, kdy opouštějí hnízdo. Mláďata se živí potravou živočišnou, dospělci si pochutnají i na zrní, obilí, ovoci. Kavka je velmi učenlivý pták, je přizpůsobivá, nebojácná a zvědavá. Žije v blízkosti lidských sídel, její hlas „kja-kja“, kterým se ozývá za letu i vsedě, je zdaleka slyšet.

Akce Pták roku by měla obecně přispět k většímu zájmu o daný ptačí druh, jeho lepší poznání, mapování a evidenci hnízdišť, a tím i k jeho ochraně. V případě kavky jde zejména o ochranu starých alejí, nepoužívání pesticidů, nevybírání mláďat pro chov

v zajetí a vyvěšování vhodných hnízdních budek. Taková budka nebo polobudka by měla mít vletový otvor těsně pod stříškou o průměru 9 až 13 cm, dno 20 × 20 cm až 30 × 30 cm, výšku 35 až 40 cm, zavěšená asi 5 až 15 m vysoko. Kavka je zařazena mezi celoročně chráněnou zvěř a patří mezi zvláště chráněné živočichy do kategorie silně ohrožených druhů.

*Milada Janoušková,
Moravské zemské muzeum Brno*

Jízdní řád vlaků platí od 10. 6. 2001 do 14. 12. 2002

Křižanov – Studenec

Velké Meziříčí zastávka	Budišov	Studenec	přípoj do Brna		do Třebíče	
			odjezd	příjezd	odjezd	příjezd
4.26 X	4.51	5.02	5.26	Kralice	5.06	5.24
5.57 X	6.21	6.32	6.35	7.35	6.53	7.10
6.58	7.48	7.59	8.19	9.24	8.05	8.23
10.18	10.42	10.53	10.58	12.03	10.58	11.15
11.47	12.11	12.22	12.29	13.39	12.30	12.47
13.27 XN	13.50	14.00	14.04	15.02	14.08	14.25
14.15 X	14.39	14.49	14.56	16.12	14.51	15.07
15.44	16.07	16.18	16.22	17.32	16.41	16.57
18.53	19.17	19.28	19.33	20.35	19.34	19.53

Studenec – Křižanov

Přípoj z Brna		z Třebíče		Studenec	Budišov	Velké Meziříčí zastávka
odjezd	příjezd	odjezd	příjezd			
		3.27	3.47	4.33	4.53 X	5.17
5.31	6.52	6.18	6.35	6.57	7.10 X	7.39
6.43	8.04	7.45	8.02	8.10	8.23	8.50
10.00	10.57	10.38	10.56	11.00	11.13	11.36
10.56	12.25	12.10	12.28	12.33	12.46	13.09
12.43	14.00	13.47	14.03	14.05	14.17 XN	14.51
13.55	14.51	14.30	14.48	15.00	15.13 X	15.36
15.44	16.41	16.03	16.21	16.44	16.57	17.21
18.09	19.29	19.13	19.32	19.37	19.49	20.13

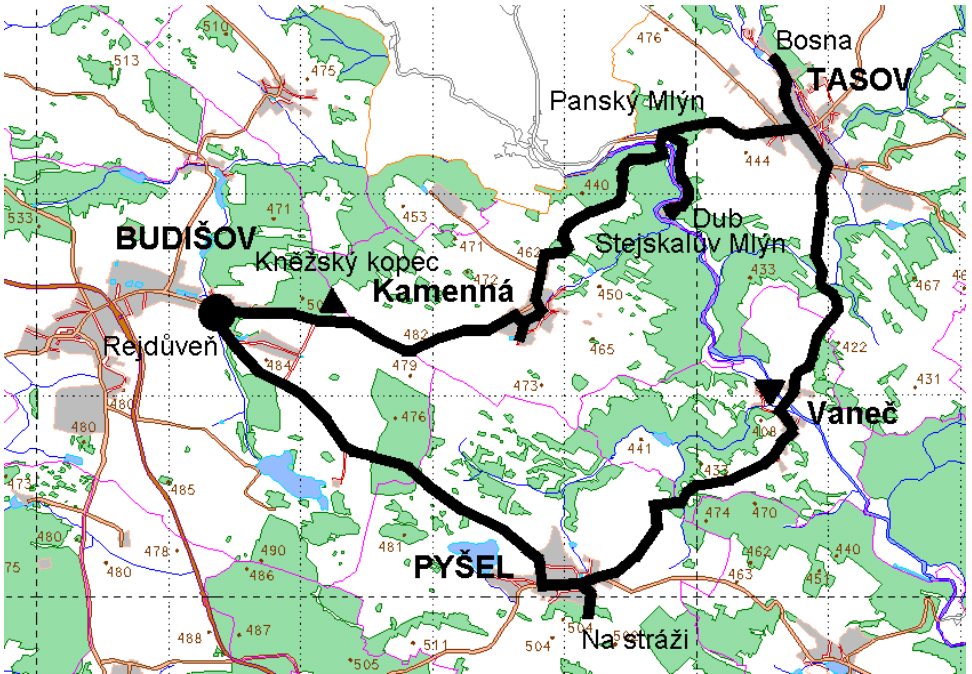
X – jede jen v pracovní dny

N – jede v neděli

SPORT

Tip na výlet – „Královská cesta“

I v letošním roce chceme pokračovat v nabídce poznávacích výletů do našeho okolí. Vzhledem k tomu, že patří k mým nejoblíbenějším, projedu si ji s Vámi na invalidním vozíku. Ta letošní má poněkud nezvyklý název „Královská“. Nazvali jsme ji takto poté, co jsme ji několikrát projeli s mým kamarádem, básníkem Jaromírem Zelenkou z Prahy. Královská proto, že je na ní všechno, co si lze přát. Je náročná, kromě roviny před Pyšelem je to neustále „z kopce do kopce“. Otevírají se před námi nádherné obzory a stěžejním bodem je rodiště výjimečné osobnosti básníka Jakuba Demla, Tasov. Vzhledem k obtížnosti okruhu je dobré vyjet co nejdříve po obědě.

Začátek našeho putování je na křižovatce pod Tesařovými v Rejdůvni, kde odbočíme vpravo, na Pyšel. Na vrcholu kopce nás čeká již zmíněná rovina, téměř až do Pyšela. Zde stojí za povšimnutí balvany ležící po levé straně v poli. Švestkovou alejí přijedeme do Pyšela. Přes náves se dostaneme ke gotické tvrzi ze zač. 14. stol. Odbočíme-li vpravo směrem ke hřbitovu, můžeme vystoupit na návrší Na stráži k poutní kapli P. Marie, odkud je pěkný výhled do okolí. Vrátime se na náves, jejíž dominantou je kostel sv. Barbory.

Na křižovatce před kostelem odbočíme vlevo na Vaneč. Po několika desítkách metrů se před námi široce otevře pohled do krajiny směrem na Tasov. Podle mapy zjistíme, že vlevo bíle svítící je Ruda a napravo směrem k Velké Bíteši je několik menších vesnic.

Následují dvě nebezpečná klesání. První po několika stovkách metrů za Pyšelem a druhé nad Vančí, přes Vaneč, až k řece Oslavě. Zde bych doporučoval co největší opatrnost. Od mostků přes Oslavu (zde se Oslava rozdvouje a následně opět stéká) vystoupáme k Tasovu. Osvěžením nám bude pohled na borový háj po levé straně.

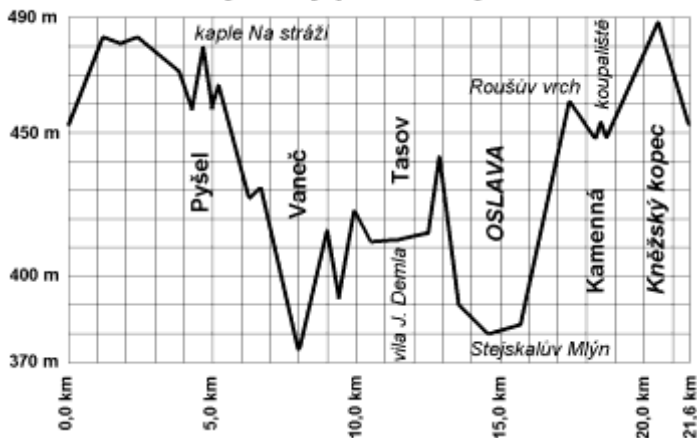
Pohled na bíle svítící věž kostela v dále je předzvěstí, že se blížíme k Tasovu. V Tasově se můžeme zastavit a občerstvit v Cukrárně „Jirina“ a na zahradě pozorovat hejno pobíhajících pštrosů. K občerstvení lze využít i dvou hospod na návsi, U Lišků a U Prokůšů. Od hospody U Lišků je nádherný pohled na kostel. Čtenáři Jakuba Demla budou znát tuto hospodu z jeho knížek a nejenom jim doporučuji odbočit do části Tasova zvané Bosna, kde stojí vila Jakuba Demla. Tohoto významného rodáka připomíná i pamětní deska odhalená před několika lety.

Údolím Bosny se vrátíme na náměstí a kolem již zmíněné hospody U Prokůšů se prudkým stoupáním dostaneme ke kostelu sv. Petra a Pavla. Kostel obklopoval dnes již přemístěný hřbitov. Zůstal tu hrob Jakuba Demla a nedaleko na náhrobcích dva reliéfy od sochaře Františka Bílka.

Z Tasova opatrně sjedeme k řece Oslavě. Zde asi uprostřed klesání mezi Tasovem a řekou Oslavou stojí nedaleko od silnice socha sv. Josefa s Ježíškem z dílny Alexandra Jelínka. Klesání je ukončeno u Panského Mlýna křížovatkou. Vpravo leží vesnice Oslava. Vlevo po cestě a modré turistické značce se lze dostat k Dubu (zřícenině gotického hradu) a Stejskalovu Mlýnu, kde cesta končí. Tento opravdu nádherný úsek podél toku Oslavy bych doporučoval k vycházce pro rodiče s malými dětmi. V tomto případě je vhodné k Panskému Mlýnu dojet autem, zde zaparkovat a cestu k hradu Dub dojít pěšky. Odměnou bude nejen pohádková krajina s vystupujícími velkými balvany z řeky a dvěma splavy, ale i vysoké stráně s kamennými masivy a vytékajícím potůčkem.

Vraťme se však znovu na náš okruh ke křižovatce u Panského Mlýna. Budeme pokračovat po mostě přes řeku Oslavu směrem na Kamennou. Prudké stoupání hned za mostem je předzvěstí těžšího úseku (stoupání prakticky končí až u Kněžského kopce nad Budišovem). Po několika stovkách metrů lze po levé straně spatřit nádherné seskupení obrovských balvanů,

Výškový profil trasy

nacházejících se mezi vzrostlými borovicemi. Na vrcholu stoupání doporučuji se na chvíli zastavit a ohlédnout se nazpět k bíle svítícímu tasovskému kostelíku a projít si zrakem ještě jednou převýšení, které jsme právě překonali.

Kamenná nás

přivítá po levé straně objektem pily a po pravé věčně podmáčenou loukou, na níž stojí kříž. Pokud to umožní počasí, lze v Kamenné odbočit ke koupališti a osvěžit se ve vodě nebo v hospůdce, která je hned nad koupalištěm.

Je před námi poslední úsek. Jak jsem se dříve zmínil, budeme v něm stoupat až ke Kněžskému kopci (nutno dodat, že tento úsek cesty je podstatně mírnější, než ten předcházející od řeky Oslavy). Při sjezdu od Kněžského kopce ke křižovatce pod Tesařovými (počátku naší cesty) bude našim společníkem pohled na panorama Budišova s jeho dominantou kostelem Nanebevzetí P. Marie a sv. Gotharda.

Na závěr 20 km okruhu bych chtěl jeho náročnost doložit změnami nadmořské výšky: Rejdůvěň (0,0 km) 452 m, kopec za Mihoukovicemi (1,2 km) 483 m, kaple Na stráži (4,7 km) 480 m, Pyšel-kostel (5,2 km) 467 m, Vaneč-Oslava (8,0 km) 374 m – nejnižší bod, Tasov-cukrárna (10,5 km) 412 m, vrch za Tasovem (12,9 km) 442 m, Stejskalův Mlýn (14,6 km) 380 m, Panský Mlýn-Oslava (15,7 km) 383 m, Roušův kopec (17,4 km) 461 m, Kamenná-náves (18,3 km) 448 m, Kněžský kopec (20,5 km) 489 m – nejvyšší bod, Rejdůvěň (21,6 km) 452 m.

Trasa doporučeného okruhu je vedle své náročnosti výjimečná nádherou okolní krajiny, provázející nás prakticky na každém metru.

*Karel Pavlíček
mapka a výškový profil: Ladislav Dokulil*

Setkání sportovců z Budišova

Dne 28. 2. 2001 dostal Sokol Budišov pozvánku na setkání sportovců, které se má dle návrhu z Budišova nad Budišovkou konat 6. 7. – 7. 7. 2001.

Navrhovaný program:

v 10.00 hod utkání ve volejbale

v 11.00 hod utkání v nohejbale

ve 14.00 hod utkání starých pánů ve fotbale

v 16.00 hod utkání A–mužstev ve fotbale

Večer je zajištěno ubytování v autokempu v Budišově nad Budišovkou. Oběd zajištěn ve školní jídelně (nocleh a oběd hradí město).

Odpolední sobotní program bude souviset s oslavou 750 let založení města Budišova nad Budišovkou a 150 let založení sboru dobrovolných hasičů.

Na toto setkání dostal pozvánku i pan starosta Ladislav Pěťa. Věříme, že také on bude reprezentovat „náš“ Budišov.

Případní zájemci o tento zájezd se mohou přihlásit u Jiřího Volavky

*za TJ Sokol Budišov
Jiří Volavka*

Přehled srážek v měsících březnu až květnu 2001:

březen	41,8 mm
duben	38,6 mm
květen	59,9 mm

Z redakční pošty

Dokráčěn do stop
stopován cestou, jež bude mi,
kladu si dlaně, pod nohy,
aby stopy mé nebyly studené

Jaromír Zelenka

Opravy z minulého čísla

V článku Historie jedné budovy je správné znění druhé věty: Den po velkém krupobití, v neděli 1. června po ranních bohoslužbách, vypukl v Budišově velký požár, hořel až na věž kostel, také blízká fara, škola i špitál.

V příloze zpravodaje je nesprávné datum úmrtí pana Josefa Horkého. Josef Horký zemřel 21. 4. 1975.

Za vzniklé chyby se omlouváme.

Doplňte si

V příloze „Historie městečka Budišova“:

8. 10. 1925 se narodil Miloš Guth. Velký milovník přírody. Byl 40 let členem Mezinárodní ornitologické společnosti se sídlem v Praze. V rámci této společnosti prováděl kroužkování ptactva, sledoval jeho výskyt a pohyb. V roce 1987 se podílel na založení umělého odchovu bažantů a divokých krůt diamantových v bažantnici na Věteráku.

Zemřel 14. 11. 1998.

Po uzávěrce

V sobotu 9. června 2001 si při mši sv., sloužené ve Valdíkově pod širým nebem P. Václavem Novákem, všichni přítomní vzpomněli na živé a zemřelé rodáky. Stalo se tak v rámci oslav 900 výročí první písemné zmínky o obci. Vyvrcholením bylo svěcení znaku a praporu obce.

Při této příležitosti vydal Obecní úřad ve Valdíkově publikaci 900 let obce Valdíkov. Jejím autorem je starosta Jan Pavlíček a kolektiv spolupracovníků.

Historii obce od první písemné zmínky až do současnosti střídají životní osudy obyvatel jednotlivých domů v kontextu doby, ve které se odehrávaly. Zápisky legionáře a dlouholetého starosty obce Jana Pavlíčka publikaci uzavírají.

Publikace je k sehnání na Obecním úřadě ve Valdíkově, v Budišově u novinového stánku p. Kafoňkové, v prodejně Centrum a prodejně ZD.

Údoinstalátérství

*provádí veškeré vodoinstalátérské práce
rekonstrukce odpadů a kanalizace*

Dvořák Úlastimil, Budišov 185
tel. 0618/875805, mobil 0604/708526

u pracovních dnů po 15. hodině
u sobotu 8–18 hod.

PŘÍLOHA 2/2001: Budišov včera a dnes

Budišovský zpravodaj č. 2/2001

Vychází čtvrtletně. Ev. č. min. kultury MK ČR E 11643

V prodeji: Noviny, Helena Kafoňková; Ko-*Tex*, Helena Kostelecká; Obuv, hračky, Lidka Poskočilová; Zelenina, Petr Kosina; Potraviny ZD Budišov, Zdeňka Nováčková.

www.horacko.cz/budisov/zpravodaj

Cena Zpravodaje: 5,- Kč

Vydává: Obecní úřad Budišov, IČO 00289159, tel. 0618/875 110, e-mail: ou.budisov@horacko.cz

Redakce: Karel Pavlíček (e-mail karel_pavlicek@volny.cz, tel. 0618 / 875 212),

Mgr. Markéta Dosbabová, Mgr. Jiří Horák.

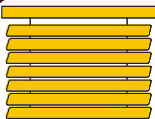
Vyšlo v Budišově dne 1. 7. 2001

Technická realizace: Ing. Ladislav Dokulil

Tisk Tiskárna Charvát, s.r.o., Velké Meziříčí

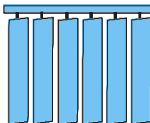
Uzávěrka tohoto čísla 31. května 2001

Uzávěrka příštího čísla 31. srpna 2001

Horizontální & Vertikální

♣ **ŽALUZIE** ♣

MONTÁŽNÍ FIRMA Pavel KRÍŽ, kpt. Jaroše 33, 586 01, Jihlava
tel : 066/ 730 5986, tel., fax: 066/ 733 0841 mob.: 0602 526 530, 0602 719 495
e-mail : pkriz@ji.cz www.jizaluzie.cz

Jedině kovová mechanika je to pravé !

PRODEJ, MONTÁŽ

- ✓ Horizontálních a vertikálních žaluzií
- ✓ Předokenních rolet plastových a hliníkových
- ✓ Markýz
- ✓ Sítí proti hmyzu

**Záruka
2 až 5 let**

**Termíny dodání
10 dní**

ROZŠÍŘENÁ NABÍDKA PRO ZÁKAZNÍKA :

- Žebříček shodný s barvou lamel
- Horní profil v barevném provedení
- Kovové ložisko usnadňující manipulaci se žaluzií a prodlužující její životnost
- Kovové držáky v horní liště
- Originální provedení žaluzií do plastových, EURO oken a střešních oken firmy VELUX

**NA POŽÁDÁNÍ PROVÁDÍME BEZPLATNÉ
A NEZÁVAZNÉ NABÍDKY U ZÁKAZNÍKA**

Zastoupení pro okres Třebíč:

Ing. Přemysl Pospíšil

Budišov 206 675 03

tel.: 0618 / 875 204, 0606 681 817

ZELÉNINA KOSINA

**Hezkou
dovolenou**

tel.: 07777-66-0444